

RODITELJI PROTIV **PREDATORA** NA INTERNETU

10 praktičnih saveta

U Srbiji danas 90% dece ima pristup internetu putem svog ili uređaja člana porodice; od toga 54% ima sopstveni laptop/ kompjuter/ tablet.

Po mišljenju 38.7% ispitanika (roditelja), glavni rizik kojem bi dete moglo biti izloženo pri korišćenju interneta jeste uspostavljanje kontakta sa nepoznatim ljudima.

Ova brošura služi da pomogne roditeljima u umanjenju ovog rizika.

KO SU INTERNET PREDATORI?

Osobe koje koriste nove tehnologije kako bi sa detetom uspostavile komunikaciju i odnos; one nastoje da taj odnos zloupotrebe sa ciljem da devojčicu ili dečaka seksualno uznemiravaju i zlostavljaju.

Ovakvo ponašanje naziva se **vrbovanje** ("grooming" na engleskom).

Ne postoji tipičan predator – različitih su godina, stepena obrazovanja i poslova kojim se bave.

Ali njihovo ponašanje jeste tipično:

- Stvaraju lažne, ali deci primamljive i zanimljive identitete. Predatori se predstavljaju kao vršnjaci ili kao odrasle osobe koje detetu mogu omogućiti uspeh ili materijalnu dobit.
- Posvećuju preteranu pažnju detetu.

- Pažnja uključuje: preterano laskanje, ohrabivanje, hvaljenje, davanje saveta, bezuslovnu podršku detetovim stavovima.
- Ulažu trud da dete potpuno odvoje od okoline: roditelja, prijatelja, vršnjaka.
- Nudiće, obećavaće i davaće poklone zanimljive detetu.
- Preterano insistiranje na seksualnim temama, deliće pornografske materijale sa detetom ili tražiti od njega/nje da takve materijale načini i pošalje.

1. SAVET

NE KRIVITE TEHNOLOGIJU!

Tehnologija sama po sebi nije opasna. Opasnost je rezultat rizičnog ponašanja korisnika pri upotrebi. Čak i minimalna promena ponašanja vodi maksimalnom umanjenju ovog rizika.

Prosto oduzimanje uređaja ili zabrana korišćenja interneta postići će, pre bilo kakvih pozitivnih rezultata, da dete ulaže veći napor da od Vas sakrije šta radi.

2. SAVET

UTVRDITE JASNA PRAVILA UPOTREBE IKT (INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIH TEHNOLOGIJA)

Zajedno sa detetom postignite dogovor o tome kako će ono, ali i čitava porodica, koristiti IKT: koliko vremena dnevno, u koje vreme i u kojim situacijama upotreba uređaja nije dozvoljena, kako postupati u hitnim ili drugim nepredvidivim slučajevima.

Zajedno sa detetom postignite dogovor i o načinu praćenja njihove upotrebe uređaja i interneta. Ovo je posebno važno kada su mlađa deca u pitanju.

Zajedno sa detetom se starajte o stepenu privatnosti svih uređaja koje porodica koristi, kao i o njihovoj informacionoj bezbednosti: redovno ažurirajte programe i aplikacije, koristite anti-virus programe.

**JEDNOM UTVRĐENIH PRAVILA I SAMI SE PRIDRŽAVAJTE.
NAJBOLJI UZOR PRAVILNOG KORIŠĆENJA IKT STE VI SAMI.**

3. SAVET

ODRŽAVAJTE OTVORENU KOMUNIKACIJU

U skladu sa uzrastom svog deteta objasnite mu/njoj potencijalne rizike od predatora čim dozvolite i omogućite korišćenje uređaja povezanih na internet i aplikacija na kompjuteru ili mobilnom telefonu.

O rizicima na koje mogu naići pri upotrebi IKT najbolje je da saznaju od Vas lično, neposredno, tako da bez ustručavanja mogu da postavljaju pitanja.

Odgovori bi trebalo da budu u skladu sa Vašim vrednostima i, najvažnije, moraju da predstavljaju potpune i pouzdane informacije.

4. SAVET

TELESNA AUTONOMIJA VAŽI ONLAJN ISTO KAO OFLAJN

Deca često smatraju da su njihovo prisustvo i ponašanje onlajn na sasvim

različitim nivoima u odnosu na oflajn, u odnosu na “realan svet”.

Važno je da razumeju da su im na raspolaganju isti mehanizmi samo-odbrane kojima ste ih već naučili: da odbiju kontakt sa nepoznatima, da ne prihvataju poklone od nepoznatih ljudi, da traže pomoć.

DODATNI SAVET! Posebno ako Vaša mlada deca koriste internet, napomenite im da je u redu da kažu jasno **NE** svakom kontaktu koji im je neprijatan iz bilo kojeg razloga.

5. SAVET

ŠTITITE SVOJU I PRIVATNOST SVOG DETETA

Slike dece koje se dele ("šeruju") javno i lične informacije o deci i Vašoj porodici uopšte, mogu biti zloupotrebjene u svrhe vrbovanja (*gruminga*) ili dečje pornografije.

Zato je važno da podešavanja svih Vaših, kao i naloga Vaše dece, na društvenim mrežama, mrežama za komunikaciju i slično, budu podešena na maksimalan stepen privatnosti.

Više o pitanjima ličnih podataka, privatnosti i bezbednosti možete da pročitate na sajtu kliknibezbedno.rs

6. SAVET

UČITE ZAJEDNO SA DETETOM

Živimo u vremenu kada je jaz između generacija dece i roditelja u pogledu korišćenja tehnologije na vrhuncu. Ovo ne treba da bude izvor problema, već naprotiv - prilika za međusobnu pomoć i bolje razumevanje.

Ono što svaki roditelj može da pruži svom detetu ne zasniva se na poznavanju tehnologije. Principi bezbednosti, lepog ponašanja i dobrog vaspitanja ne menjaju se kada izađe novi model *smart* telefona.

Međutim, znati kako tehnologija i aplikacije funkcionišu nije bezvredno. Ako Vaša deca znaju bolje od Vas da koriste mobilni telefon ili kompjuter, dozvolite im da oni Vama budu učitelji.

Kombinacija obe vaše ekspertize doprineće da internet postane bezbedniji za sve.

7. SAVET

NE USPOSTAVLJAJTE KONTROLU, VEĆ SARADNJU

Budite prva osoba kojoj će se dete obratiti u slučaju nevolje. Deca moraju verovati da će dobiti pomoć, ne grdnju.

8. SAVET

SEKSUALNOST ŠTO MANJA TABU TEMA

Deca o seksu i seksualnosti "uče" na internetu. Ovo je činjenica savremenog doba. Razgovaraju o tome sa vršnjacima, ali i sa nepoznatima. U starijem uzrastu gledaju pornografiju. Ovo ukupno čini da stiču sasvim pogrešne predstave o prirodi ljudske seksualnosti.

Ma koliko bilo nerijatno, uložite strpljenje da sa decom razgovarate o ovoj temi. Razumevanje o sebi samima i o drugima, kao i o odnosima između ljudi najbolje je da dobiju neporedno od Vas.

To će biti najsigurniji način da steknu samopouzdanje i zaštite se od onih koji žele da ih zlorabuju.

9. SAVET

ŠTA DA URADIM U SLUČAJU DA JE MOJE DETE ŽRTVA ONLAJN SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA?

Pre svega, saznajte što više informacija od deteta.

Posebno informacije o tome koji su sve kanali komunikacije korišćeni: kompjuter, mobilni, društvene mreže, sms poruke i slično.

Sačuvajte sve dokaze komunikacije! Ovo je vrlo važan korak koji policiji omogućava nesmetano vršenje istrage. Nemojte brisati, niti uklanjati privatne poruke, mejlove, čet (chat). Nemojte da upućujete pretnje ili produžavate komunikaciju sa tom osobom.

10. SAVET

ŠTA JOŠ MOGU/TREBA DA URADIM?

Prekinite svaki oblik komunikacije te osobe i deteta. Privremeno prekinite pristup deteta uređajima i aplikacijama ili nalozima na društvenim mrežama koje su upotrebljavane za kontakt.

U SLUČAJU DA POSTOJE SEKSUALNO EKSPlicitNI MATERIJALI VAŠEG DETETA NA INTERNETU

Prijavite linkove (web adrese) na kojima se linkovi nalaze Net patroli. Ovakvi materijali su nelegalni i moraju biti uklonjeni.

Obratite se policiji što pre!

PRIJAVU NET PATROLI MOŽETE POSLATI PUTEM:

1. Aplikacije za mobilni telefon pod imenom "Net patrola" koja je dostupna u Google Play prodavnici.

2. Na veb-sajtu **netpatrola.rs** možete poslati prijavu jednostavnim klikom na dugme „PRIJAVI NELEGALAN SADRŽAJ.“

Mi ćemo linkove prijaviti policiji i poslati informaciju o postojanju nelegalnih materijala našim partnerima u okviru međunarodne mreže **INHOPE** koja okuplja preko 50 zemalja u borbi protiv dečje pornografije i drugih materijala koji sadrže onlajn zlostavljanja maloletnih osoba.

SVAKA PRIJAVA NAŠEM SERVISU JE ANONIMNA.

Ako želite da Vam pošaljemo odgovor, u formularu na našem veb-sajtu ostavite email adresu putem koje možemo sa Vama da stupimo u kontakt.

JEDINICA ZA BORBUN PROTIV VISOKOTEHNOLOŠKOG KRIMINALA

Ovo je specijalna jedinica srpske policije koja se bavi istragama potencijalnih kriminalnih dela izvršenih upotrebom računarskih tehnologija. Unutar ove jedinice postoje posebno obučena službena lica koja se bave istragama **zloupotrebe maloletnih lica u pornografske svrhe**, nelegalnim aktom koji je regulisan Krivičnim zakonom Republike Srbije.

Prijavu možete poslati na: **childprotection@mup.gov.rs**
Prijavu možete podneti i dolaskom lično (ili zajedno sa detetom) u svim upravama policije Republike Srbije: *Beograd, Bor, Valjevo, Vranje, Zaječar, Zrenjanin, Jagodina, Kikinda, Kragujevac, Kraljevo, Kruševac, Leskovac, Niš, Novi Pazar, Novi Sad, Pančevo, Pirot, Požarevac, Prijepolje, Prokuplje, Smederevo, Sombor, Sremska Mitrovica, Subotica, Užice, Čačak, Šabac.*

U ovim gradovima postoje policajci koji su specijalno obučeni za rad sa decom. Telefone i adrese uprava možete da pronađete na adresi:

http://arhiva.mup.gov.rs/cms_cir/decaipolicija.nsf/index.html

NET PATROLA

www.netpatrola.rs

unicef

Ova brošura nastala je u okviru programa „Razvoj kapaciteta za borbu protiv nasilja, zlostavljanja i zloupotrebe dece putem interneta“ koji, uz finansijsku podršku Vlade Velike Britanije, realizuju Fondacija „Fond B92“, Net patrola i UNICEF.